

UNELE ASPECTE ALE PROTECȚIEI DREPTURILOR COPILULUI

Lect .univ. dr. ADRIAN BOGDAN

Universitatea din Craiova

Abstract:

Children have the same human rights as adults, but they may also be treated inappropriately as they are dependent and vulnerable. Violence is used against the members of society unable to protect themselves-children in schools, orphanages, on the streets. Children are subject to unconscionable violence, most often perpetrated by the very individuals charged with their safety and well-being. These abuses do persist as children have few mechanisms for reporting violence and other human rights violations. Government must take stronger action to implement the convention's provisions and fulfill their promises to protect children.

I. Introducere

Necesitatea adoptării unei legislații care să protejeze drepturile copilului s-a impus datorită evoluției și transformărilor pe care le-a suferit societatea omenească.

Această necesitate derivă și din faptul că acești copii reprezintă viitorii cetățeni de mâine, aceia care vor prelua atribuțiile pe care în prezent le îndeplinesc părinții lor.

Asigurând o protecție eficientă a acestor copii, cresc șansele ca evoluția viitoare a societății omenești să fie mai accelerată, întrucât copii reprezintă viitorul omenirii.

Familia are un rol important în dezvoltarea psihică, fizică și morală a copilului, asigurând o bună integrare în societate.

În ciuda opțiunii explicite de a pune copilul în centrul preocupărilor societății și a unor măsuri politice consecvente acestui principiu generos, ultimele decenii ale regimului socialist au constituit o perioadă confuză, caracterizată de tendințe contradictorii în această privință. Promovarea unor servicii sociale publice cum sunt învățământul și sănătatea și a unui suport universalist pentru familiile cu copii s-au bucurat de un suport colectiv quasiunanim.¹

---

¹ UNICEF - *Pentru o societate centrată pe copil*, Editura Marlink, București, 2000, pg. 9.

Din punct de vedere normativ putem vorbi de drepturile copilului odată cu proclamarea la 10 decembrie 1948, de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite a Declarației Universale a Drepturilor Omului.

Astfel, în art. 25 al acestei declarații se stipulează că : "Mama și copilul au dreptul la ajutor de ocrotire deosebite. Toți copiii, fie că sunt născuți în cadrul unei căsătorii sau în afara căsătoriei, se bucură de aceeași protecție socială".

Variabila cheie a reformei în domeniul copilului presupune dezvoltarea unei strategii guvernamentale coerente, globale, de asigurare a bunăstării copilului avînd ca punct de plecare nevoile și drepturile copilului, indiferent dacă el este în familie sau separat de aceasta.²

II. Protecția drepturilor copilului în România

Din punct de vedere normativ Codul Familiei reprezintă unul dintre cele mai vechi acte juridice care are incidență asupra protecției drepturilor copilului.

Codul Familiei a fost promulgat prin intermediul Legii nr. 4 care a fost adoptată în ședința Marii Adunări Naționale din 29 decembrie 1953 și a fost publicată în Buletinul Oficial al Marii Adunări Naționale nr. 1 din 4.01.1954.

Chiar în art. 1 al Codului Familiei se stipulează că " În Republica Populară Română statul ocrotește căsătoria și familia și apără interesele mamei și copilului".

Printre drepturile referitoare la copii, prevăzute de Codul familiei enumerăm: temeinicia motivelor de divorț se va aprecia ținându-se seama și de interesele copilului, dacă aceștia sunt minori³; copilul care a împlinit vârsta de 10 ani va fi ascultat de instanță cu ocazia divorțului părinților⁴; copilul născut în timpul căsătoriei are tată pe soțul mamei⁵; copilul din căsătorie ia numele de familie comun al părinților⁶; obligația de întreținere există între părinți și copii⁷; copilul minor locuiește la părinții săi⁸; părinții sunt datori să îngrijească de persoana copilului⁹; copilul minor este întreținut de părinții săi¹⁰ etc.

---

² Zamfir, Elena - *Politici Sociale în materia Protecției Copilului*, Editura Expert, București, 2001.

³ Codul familiei, art. 38, alin.2.

⁴ Ibidem, art. 44, alin.2.

⁵ Ibidem, art. 53, alin.1.

⁶ Ibidem, art. 62, alin.1.

⁷ Ibidem, art. 86, alin.1.

⁸ Ibidem, art. 100, alin.1.

⁹ Ibidem, art. 101, alin. 1.

¹⁰ Ibidem, art. 107, alin.1.

Sistemul de protecție al drepturilor copilului a rămas în continuare puternic etatizat întrucât acesta are la bază de exemplu plasarea copiilor aflați în dificultate în instituții de tip rezidențial, care, în cele mai multe cazuri nu corespund nevoilor copilului.

Legislația în domeniul protecției drepturilor copilului existentă înainte de Revoluție, în special în Codul familiei a avut la bază unele principii moderne, dar care, din păcate, datorită sistemului ideologic existent în acea perioadă, nu au putut fi aplicate eficient.

Accentul în această perioadă s-a pus pe ocrotirea copilului prin intermediul unor instituții ale statului, rupând astfel legătura ce trebuie să existe între copil și colectivitatea locală din care face parte.

Unele aspecte nefirești le regăsim și în legislația după Revoluție, cum ar fi de exemplu în Legea nr. 47/1993 privind declararea judecătorească a abandonului de copii unde se ajunge la situația în care directorul unei case de copii să consimtă la adopția unui copil.

În momentul actual se află în plină desfășurare, o reformă a cadrului legislativ privind protecția drepturilor copilului care se desfășoară pe parcursul a cinci etape și anume:

- renunțarea drepturilor și libertăților fundamentale ale copilului și garantarea prin norme juridice a respectării acestora;

- stabilirea măsurilor necesare pentru a se asigura cunoașterea și promovarea drepturilor copilului, inclusiv acele măsuri prin care se urmărește conștientizarea importanței respectării acestor drepturi și libertăți;

- nominalizarea și organizarea activității actorilor instituționali publici și privați responsabili cu aplicarea măsurilor prevăzute în a doua etapă și cu monitorizarea aplicării în mod corespunzător a acestor măsuri;

- organizarea activității de culegere, centralizare și sintetizare a informațiilor referitoare la activitatea actorilor instituționali și a acelor informații referitoare la respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale oricărui copil;

- elaborarea pe baza sintezelor a propunerilor vizând perfecționarea desfășurării acțiunilor.

Asigurând o protecție eficientă a acestor copii, cresc șansele ca evoluția viitoare a societății omenești să fie mai accelerată, întrucât copii reprezintă viitorul omenirii.¹¹

Protecția drepturilor copilului a luat o amploare deosebită după evenimentele din decembrie 1989, atât datorită instaurării unui regim democratic, fapt ce a permis alinierea

---

¹¹ Bogdan, Adrian - *Protecția Juridică a Drepturilor Omului – Protecția Drepturilor Copilului*, Editura Universitaria, Craiova, 2001, pg. 50.

României la reglementările internaționale existente în acest domeniu cât și datorită necesității existenței unui sistem real de protecție a drepturilor copilului.

România a acționat prioritar pentru rezolvarea unor situații cum ar fi de exemplu: situația copilului aflat în dificultate, situația copilului aflat în leagănul de copii, situația copilului propus spre adopție, situația copiilor străzii.

În această direcție au fost adoptate o serie de legi care vin să reglementeze aceste situații, avându-se în vedere interesul major al copilului.

Familia reprezintă în toate societățile actuale o unitate socială fundamentală cu funcții nu numai în producerea și formarea noii generații, dar și în suportul vieții individuale. Familia reprezintă cadrul optim de creștere al copiilor, asigurând într-o mare măsură realizarea educației lor. Ea oferă resursa socială optimă în suportul indivizilor, mai ales în momentele critice ale vieții.¹²

În baza O.U. nr. 26/1997 s-a înființat Comisia pentru protecția copilului precum și serviciul public specializat pentru protecția copilului.

Totodată, au fost înființate o serie de compartimente specializate, care își desfășoară activitatea la nivel local, având drept scop apărarea drepturilor copilului.

Prin legislația noastră s-au luat o serie de măsuri privind prioritatea prevenirii și depistării familiei cu risc precum și intervenția precoce pentru menținerea copilului în familia sa naturală. Când acest lucru nu mai este posibil, trebuie să se acorde prioritate alternativelor de tip familial. Între acestea, este de preferat soluția permanentă (încredințarea în - familia lărgită, adopția), față de soluția temporară (plasamentul - familial și încredințarea în familii substitutive).

Pentru copilul deja internat în instituții cu caracter rezidențial se încearcă succesiv: reintegrarea și încredințarea în familia lărgită, adopția, încredințarea și plasamentul copilului în familii ocrotitoare (substitutive).¹³

Prin O.U. nr.12/2001 privind înființarea Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție este prevăzută finanțarea activităților de îngrijire și protecție a copiilor la nivel local.

Biserica, alături de organizațiile neguvernamentale joacă un rol important în garantarea protecției copilului.

---

¹² Zamfir, Elena - *Politici Sociale în materia Protecției Copilului*, Editura Expert, București, 2001, pg.138

¹³ H.G. nr. 972/1995 privind aprobarea Planului național de acțiune în favoarea copilului, Anexă, pct.VI.

În prezent, există o serie de asociații și fundații ce funcționează sub îndrumarea Bisericii Ortodoxe Române și care au drept scop acordarea de ajutor copiilor aflați în nevoie.

Conform Hotărârii Guvernului nr.696/2001, se acordă finanțare proiectelor întocmite de organizațiile neguvernamentale, care privesc protecția drepturilor copilului și care respectă strategia elaborată de guvern.

Există în mod cert o evoluție universală a valorilor, normelor, standardelor juridice care reglementează situația copilului, exprimată în forme diferite; convenții internaționale (Convenția O.N.U. asupra situației copilului); convenții regionale (Convenția Uniunii Europene), în standarde culturale cu privire la grija și responsabilitatea față de copii. România poartă în propriul său proces rapid de evoluție modernă și europeană asemenea standarde. Ea și le-a asumat totodată și politic, semnând convenții internaționale.¹⁴

Precaritatea condițiilor de existență a familiei reprezintă cel mai important factor al intrării copiilor în dificultate.

III. Mecanisme de protecție a drepturilor copilului pe plan internațional

Principalul document cu vocație universală din acest domeniu este *Convenția privind drepturile copilului*, care a fost adoptată de Adunarea Generală O.N.U. la data de 20 noiembrie 1989 și a intrat în vigoare la data de 2 septembrie 1990, România ratificând această convenție la data de 27 septembrie 1990.

În cadrul acestui document sunt enumerate o serie de drepturi și libertăți ale copiilor printre care amintim: dreptul la viață, dreptul la nume, dreptul la libertatea de exprimare, dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie, dreptul de a beneficia de protecție și asistență umanitară, dreptul de a beneficia de securitate socială, dreptul la educație, dreptul la odihnă și la vacanță etc.

A fost înființat și un mecanism de supraveghere a drepturilor Convenției numit *Comitetul Drepturilor Copilului*.

Structural, acest comitet este alcătuit din 10 membrii aleși de către statele părți la Convenție. Acești membrii sunt experți de o înaltă moralitate, care au o competență recunoscută în acest domeniu. Alegerea membrilor se face ținându-se seama de repartitia geografică și de principalele sisteme de drept.

Statele părți la Convenție propun o listă, fiecare stat putând desemna un singur candidat dintre cetățenii săi. Alegerea membrilor Comitetului are loc prin vot secret.

---

¹⁴ Ibidem pg. 14-15.

Mandatul membrilor Comitetului este în principiu de patru ani, cu posibilitatea de a fi realeși. La data alegerii membrilor Comitetului, președintele reuniunii trage la sorți numele a 5 membrii al căror mandat se va sfârși după doi ani. În situația în care un membru al Comitetului decedează sau este în imposibilitatea de a-și mai exercita atribuțiile sale, statul al cărui candidat este, numește un alt expert care va continua mandatul predecesorului său, dar sub rezerva aprobării de către Adunarea Generală. Comitetul Drepturilor Copilului alege un *Birou* pentru o perioadă de doi ani. Comitetul se reunește anual pentru a dezbate o serie de probleme precum: examinarea îndeplinirii obligațiilor statelor părți la Convenție; examinarea rapoartelor periodice pe care statele părți au obligația să le înainteze acestui organism. Comitetul elaborează la fiecare doi ani un raport asupra activității sale, care îl va prezenta Adunării Generale O.N.U.

Unul dintre rezultatele negative ale acestui sistem fragmentat este faptul că tocmai familia ca unitate de viață, cu mulțimea problemelor sale proprii, tinde să rămână fără un suport specific. Familia nu este privită ca un cadru de referință necesar creșterii dezvoltării și respectării drepturilor copilului. Problemele ei sunt gândite și rezolvate separat de cele ale copilului.¹⁵

Concluzii:

România a realizat progrese importante în ceea ce privește mecanismul de protecție a drepturilor copilului, armonizând legislația noastră cu reglementările juridice internaționale.

Pentru o bună codificare a normelor din acest domeniu, se impune edictarea unui *Cod drepturilor copilului*, care să includă toate actele normative referitoare la protecția drepturilor copilului.

Necesitatea unei protecții eficiente a drepturilor copilului, se impune, datorită faptului că, progresul viitor al umanității va fi asigurat de către acești copii, care, în prezent, sunt lipsiți de maturitatea fizică și intelectuală necesară pentru a se proteja singuri.

Bibliografie:

- Bogdan, Adrian - *Protecția Juridică a Drepturilor Omului – Protecția Drepturilor Copilului*, Editura Universitaria, Craiova, 2001.
- Codul familiei.
- Convenția privind drepturile copilului.
- UNICEF - *Pentru o societate centrată pe copil*, Editura Marlink, București, 2000.
- Zamfir, Elena - *Politici Sociale în materia Protecției Copilului*, Editura Expert, București, 2001.

---

¹⁵Zamfir, Elena - *Politici Sociale în materia Protecției Copilului*, Editura Expert, București, 2001, pg.151.